

การปฏิรูปตนเองสู่การเป็นครูมืออาชีพ

Teacher Reform to Professional

ประสาธ เห่งเฉลิม

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Email: prasart.n@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การปฏิรูปตนเองเป็นกลไกสำคัญสู่การเป็นครูมืออาชีพส่งผลต่อการปฏิรูปคุณภาพการศึกษา แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงไรก็จะต้องให้ผู้สอนเป็นสำคัญยิ่งกว่า ผู้สอนคือคนที่ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการและธรรมชาติการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: ปฏิรูปตนเอง ครูมืออาชีพ ทักษะที่จำเป็น การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

Abstract

Self-reform is a key for teacher to be professional which help to improve the quality of education. While learner-centered approach attempts to reach the goal of education, a focus on teacher is much more important. Teacher is a designer and a facilitator in learning management and development in the 21st century.

Keywords: self-reform; professional teacher; necessary skills; 21st century learning

บทนำ

การปฏิรูปตนเองเป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน การมองเห็นสภาพและเข้าใจตนเองว่าอยู่ในสภาวะใดและมีเป้าหมายที่ชัดเจนมุ่งมั่นให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยที่เริ่มจากการพัฒนาตนเองแล้วขับเคลื่อนสู่ภาคประชาสังคมในวงกว้างมากยิ่งขึ้น ครู

มืออาชีพจึงไม่เพียงแค่สอนเก่งหากแต่ต้องเติมเต็มศักยภาพผู้ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

การเรียนการสอนยุคปฏิรูปมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่จากผู้สอนเป็นผู้ให้ความรู้ด้วยวิธีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ มาเป็นการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้วยการเน้นทักษะและกระบวนการที่จำเป็น การบอกเล่าและถ่ายทอดความรู้โดยตรงจึงลดบทบาทลงเป็นการเรียนรู้และลงมือทำในสิ่งที่จำเป็น ใกล้ตัว และบูรณาการสิ่งที่เรียนเข้ากับวิถีชีวิตจริงได้ การสอนเนื้อหาสาระจึงลดระดับลงแต่กลับเพิ่มการเรียนรู้แทน นั่นหมายถึง การเรียนการสอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้สอนและผู้เรียนได้เข้าใจจุดมุ่งหมายและกระบวนการร่วมกัน หากถามว่าจะสอนอย่างไร อาจจะไม่ถูกต้องทั้งหมดเสียทีเดียวนัก หากแต่ต้องทำความเข้าใจว่าผู้เรียนเขาเรียนรู้ได้อย่างไร การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนจึงเป็นหัวใจสำคัญของครูมืออาชีพ

การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นที่ครู

หากเรามองว่าสิ่งนั้นคือความท้าทายใหม่และเป็นโอกาสที่จะทำให้เกิดการพัฒนา การเป็นครูมืออาชีพควรเริ่มจากการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงห้องเรียนที่รับผิดชอบให้มีบรรยากาศทางการเรียนรู้ ผู้เรียนรู้สึกมีแรงจูงใจในการเรียน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต้องเริ่มจากตัวเราเพื่อปรับตัวให้เข้ากับกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ง่ายกว่าการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมและบุคคลรอบข้างให้เข้ากับสภาพที่เราเป็น ครูมืออาชีพต้องเข้าใจว่าการที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังกล่าวจำเป็นที่จะต้องปรับกระบวนทัศน์ตามหลักการจัดการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านพุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษา การเปลี่ยนแปลงสู่การเรียนรู้ (Transformative learning) ทำให้กล้าที่จะรับรู้และดึงศักยภาพที่มือออกมาใช้ในการเรียนการสอน (Nuangchaleram and Prachagool, 2010) ซึ่งมีเทคนิคบางประการที่จะเสนอให้ผู้อ่านได้นำไปปรับใช้ในห้องเรียน ดังนี้

เทคนิคที่ 1 การใช้เสียงในห้องเรียนให้มีความเป็นธรรมชาติ การใช้เสียงที่เป็นปกติตามธรรมชาติควรเป็นเสียงพูดจาระหว่างครูกับนักเรียนเชิงบวก เสียงพูดที่เรียบง่ายและให้ความรู้สึกเชิงบวกสามารถกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้ดีกว่าเสียงพูดที่ปนอารมณ์หรือการใช้คำพูดเชิงลบ การพูดเสียงดังไม่ใช่วิธีการที่ดีนักเพื่อให้นักเรียนหันมาสนใจในบทเรียน แต่กลับสร้างความเครียดและแลดูไม่มีคุณค่าที่จะเราให้เกิดความสนใจได้อย่างต่อเนื่อง นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อเสียงและคำพูดที่ปนอารมณ์ของครูผ่านสีหน้าหรือการแสดงออก ดังนั้น ครูมืออาชีพ

มักใช้คำพูดที่ดูธรรมดา เรียบง่าย และให้พลังทางบวก การชมเชยย่อมดีกว่าการว่ากล่าวอย่างแน่นอน ครูมีสื่ออาชีพที่พึงเรียนรู้การพูดที่มีประสิทธิภาพ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา อยากให้คนอื่นพูดจากับเราเช่นไรควรเรียนรู้ที่จะใช้คำพูดเช่นนั้นกับผู้อื่นเช่นกัน

เทคนิคที่ 2 การรู้จักรอคอยคำตอบ การถามคำถามของครูอาจสร้างความเจ็บปวดในห้องเรียน ครูควรเรียนรู้ที่จะรอคอยคำตอบ (Waiting time) ซึ่งปกติความเจ็บปวดจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้นักเรียนได้ขบคิดและตอบคำถาม ครูอย่าเร่งรีบถามและตอบคำถามเอง โดยส่วนใหญ่มักใช้เวลาในการรอคอยคำตอบประมาณ 10-15 วินาที การถามคำถามจะช่วยกระตุ้นกระบวนการคิดของนักเรียน นอกจากนี้บ่อยครั้งนักเรียนจะเจ็บไม่กล้าตอบ หากครูใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสม การโน้มหน้าให้ตอบคำถามอาจร่วมกันตอบทั้งชั้นเรียน หรือรายบุคคล และอย่าลืมเสริมแรงทางบวกเมื่อนักเรียนตอบคำถาม เช่น การกล่าวคำชมเชย การปรบมือ การแสดงความขอบคุณ ในปัจจุบันการสื่อสารของห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 อาจเชื่อมโยงไปสู่สังคมออนไลน์ การเติมเต็มจริยธรรมในการใช้และเสริมแรงทางบวกผ่านสื่อสังคมออนไลน์ก็จะช่วยให้การสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียนดีขึ้น แต่ก็ควรแนะนำให้นักเรียนใช้อย่างพอเหมาะพอควร และเรียนรู้ที่จะสื่อสารกับเพื่อนในชั้นเรียนมากขึ้นด้วย

เทคนิคที่ 3 การสื่อสารด้วยภาษาและท่าทาง การยืนนิ่งๆ หน้าชั้นเรียนโดยปราศจากเคลื่อนไหวของร่างกาย ยกเว้นลมหายใจก็คงไม่แตกต่างจากการฟังวิทยุ ซึ่งแลดูขาดรรถรสในการฟังและเรียนรู้ของนักเรียน การสื่อสารด้วยภาษาที่ มีความหมาย ประกอบกับการเคลื่อนไหว การใช้มือ การสื่อสารความรู้สึกผ่านสีหน้าและสายตาระหว่างครูกับนักเรียน ย่อมสามารถดึงความสนใจและแสดงออกซึ่งความใส่ใจในชั้นเรียนของครูมืออาชีพ อย่าลืมนึกว่าดวงตาเปรียบเสมือนหน้าต่างของดวงใจ การเดินและสื่อสารควรเป็นไปตามธรรมชาติ การสบตา (Eye contact) เป็นการตรวจสอบและติดตามพฤติกรรมของนักเรียนได้ขณะที่สอน นอกจากนี้ การตบไหล่เบาๆ การหยิบจับอุปกรณ์การเรียน การยิ้ม การหัวเราะ การเดินเข้าไปพูดคุย ล้วนเป็นเทคนิคต่างๆ ที่จะเชื่อมโยงความผูกพันระหว่างกันและกัน การถ่ายทอดเนื้อหาสาระในบทเรียนก็จะเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ

เทคนิคที่ 4 การเข้าถึงความรู้สึกและพฤติกรรมของนักเรียน ครูมืออาชีพควรมีความไวต่อความรู้สึกและพฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียน ความรู้สึก (Feelings) เป็นสิ่งที่ไปกระตุ้นให้เกิดการรับรู้และตอบสนองออกมาทางพฤติกรรม สิ่งที่แน่นอนที่สุดคือชั้นเรียนล้วนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เมื่อไหร่ก็ตามที่เกิดความขัดแย้งทางความคิด

ของนักเรียน การทำความเข้าใจโดยปราศจากอคติจะช่วยให้ครูมีอาชีพสามารถแก้ไข และจัดการกับปัญหาได้ ครูควรตั้งสติเมื่อมองเห็นว่าปัญหานั้นดูเล็กน้อยๆ ครูก็ควรให้นักเรียนจัดการกับปัญหาเหล่านั้นเอง อย่ารีบเข้าไปมีบทบาทไปไกลเกลี่ยจนอาจทำให้นักเรียนเกิดอคติต่อครู ปลอ่ยให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้และจัดการกับปัญหาโดยตัวเองก่อน หากเห็นว่าปัญหานั้นลุกลามใหญ่โตขึ้น ครูจึงเริ่มเข้าไปมีบทบาทเป็นคนกลางไกลเกลี่ยเพื่อจัดการกับปัญหานั้น นอกจากนี้ครูควรสอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์พร้อมกับให้นักเรียนได้ตั้งกฎของชั้นเรียนร่วมกัน เพื่อป้องกันการเกิดปัญหานั้นขึ้นมาอีก

เทคนิคที่ 5 การให้บทบาทนักเรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน การสร้างความรู้สึกร่วมของการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นหลักการพื้นฐานทางประชาธิปไตย เมื่อมีส่วนร่วมก็จะเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของและรับผิดชอบต่อสิ่งนั้น เช่น การให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอน การนำเสนอผลงาน การร่วมกันทำโครงการ การร่วมกันผลิตสื่อและนำเสนอผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ฯลฯ ซึ่งครูมีอาชีพก็ต้องเรียนรู้ที่จะให้บทบาทแก่นักเรียนตามโอกาสและความเหมาะสมของแต่ละคน

การนำหลักจิตวิทยามาปรับใช้เพื่อให้นักเรียนมองเห็นภาพการเรียนการสอน จะช่วยให้เข้าใจจุดมุ่งหมายและกิจกรรมที่ต้องทำเพื่อดำเนินการให้บรรลุตามที่ตั้งไว้ การเปิดเรียนวันแรกคือหัวใจสำคัญของการวางเงื่อนไขและนำไปสู่การสร้างเป้าหมายร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน การนำเสนอแผนการเรียนรู้ทั้งภาคการศึกษาจะช่วยวางแผนการเรียนและสร้างแรงจูงใจในบทเรียน ครูมีอาชีพมักให้ความสำคัญกับคาบแรกเสมอ ซึ่งนอกจากจะเป็นการทำให้นักเรียนเข้าใจในการดำเนินการทั้งหมด กฎ กติกาการเรียนการสอนควรกำหนดร่วมกันในวันแรกของการเปิดภาคเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อวิชาและกระบวนการเรียนการสอนร่วมกันตามสมควร

การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้

ครูมีอาชีพมักสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้มากกว่าแค่การถ่ายทอดความรู้จากตำราเป็นหลัก สถานการณ์มักสร้างให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหา เพื่อแข่งขันกับคนอื่นและเอาชนะใจตนเอง การสร้างแรงขับภายในจะดีกว่าแค่การส่งเสริมให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาสาระ เพราะเป็นการสร้างคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนที่คงทนมากกว่าการจดจำเพื่อสอบ ความกระหายอยากที่จะรู้จะเป็นแรงกระตุ้นให้นักเรียนสร้างเครื่องมือและวิธีการสืบเสาะหาคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งจะมีคุณค่าและความหมายในการเรียนที่อู้อู้

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งสร้างแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้แก่ผู้เรียน พร้อมทั้งกับการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาตนเอง โดยเน้นที่ว่าการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระหายอยากที่มีพลังทางการใฝ่รู้ ผู้เรียนจะมีความรู้สึกอิสระที่จะนำพาตนเองสู่การค้นคว้าหาคำตอบ ซึ่งการสร้างแรงจูงใจในการเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการนำตนเอง (Autonomous learner) ครูมีอาชีพในศตวรรษที่ 21 จึงมักเลือกการให้เครื่องมือทางการเรียนรู้และเสริมแรงจูงใจแก่ผู้เรียนมากกว่าแค่การส่งผ่านและถ่ายทอดเนื้อหาสาระวิชา (ประสาธน์ เถืองเฉลิม, 2558) การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้เป็นปรากฏการณ์ที่สลับซับซ้อน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการปรับปรุงพฤติกรรมและเทคนิคการเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ วิธีการเสริมแรงตามทฤษฎีของ Skinner (สุรงค์ ใค้วตระกูล, 2553) ที่นำมาปรับใช้ในการเรียนรู้มี 4 วิธี

1. การเสริมแรงทางบวก (Positive reinforcement) เป็นการบริหารรางวัลตอบแทนตามผลการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น การชมเชยและการยกย่อง เมื่อผู้เรียนทำงานเสร็จตามกำหนด

2. การเรียนรู้หลีกเลี่ยงปัญหา (Avoidance learning) เป็นการเสริมแรงด้านลบ (Negative reinforcement) การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเพราะผู้เรียนไม่สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น ครูดูเมื่อส่งการบ้านช้ากว่ากำหนด การเรียนรู้หลีกเลี่ยงปัญหาเกิดจากสิ่งที่คุณเรียนต้องการเลี่ยงผลลัพธ์ที่ไม่น่าพอใจ

3. การยับยั้งพฤติกรรม (Extinction) เป็นการเลิกให้รางวัลเพื่อจุดมุ่งหมายในการยับยั้งพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคต โดยการลดการเสริมแรง เช่น ครูจะเลิกให้รางวัลกับผู้เรียนที่ทำการบ้านเสร็จทันเวลาแต่ผลงานไม่เรียบร้อย

4. การลงโทษ (Punishment) เป็นหมายถึงการปรับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องภายใต้เงื่อนไขการให้ผลลัพธ์ที่เป็นลบ จะช่วยลดหรือยับยั้งพฤติกรรมเป็นการลงโทษ เช่น การว่ากล่าวตักเตือน

เทคนิคการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ที่ครูมีอาชีพสามารถทำได้ คือ พยายามให้ความสนใจในผู้เรียนอย่างแท้จริง การให้ความสนใจจะสร้างพลังแห่งความหวัง ความฝัน และเป็นแรงขับที่ทำให้เกิดความตั้งใจมุ่งมั่น (Feldman, 2008) เมื่อผู้เรียนเกิดความรู้สึกและรับรู้ว่ามีคนใส่ใจ การสร้างบรรยากาศการเรียนเชิงบวก มีการเสริมแรงอย่างเหมาะสม รู้จักให้กำลังใจ ใช้สื่อสังคมออนไลน์ติดตามผู้เรียน เพื่อสร้างช่องทางในการแสดงความรู้สึกและสื่อสารที่หลากหลาย

การเสริมแรงทางบวกหรือการให้รางวัลเป็นวิธีที่ดีกว่าการลงโทษ การสร้างแรงจูงใจในการเรียนจึงควรเน้นในเรื่องการชมเชย การยกย่อง การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียน การมอบหมายงานที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน การให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายและวิธีการเรียนที่มีประสิทธิภาพ (Strong, 2011) ดังนั้น การเป็นครูมืออาชีพจึงไม่ใช่แค่เข้าใจเนื้อหาสาระ หากแต่นำกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกไม่น่าเบื่อกับบรรยากาศการเรียนการสอน การให้ผู้เรียนได้ช่วยคิด ช่วยกันทำ และช่วยกันสะท้อนผลจากสิ่งที่เรียนรู้ จึงควรเปิดใจของผู้เรียนก่อนที่จะเสริมความรู้เข้าไปในชั้นเรียน

ทักษะสำคัญกว่าความรู้

การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและความหมายในสังคมยุคปัจจุบันไม่ใช่การท่องจำเนื้อหาสาระ หรือการเรียนแบบท่องสอบตอบลื้ม เพราะความรู้เปลี่ยนแปลงเร็วมากและขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว การแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารได้รับผลกระทบจากเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ความรู้เปลี่ยนแปลงเร็วกว่าอดีตเป็นอย่างมาก (วิจารณ์ พานิช, 2555) หากครูยังคงกระบวนทัศน์การเรียนการสอนแบบเดิมๆ ก็มีอาจที่จะปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งตัวผู้สอนและตัวผู้เรียนได้

การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 นี้จึงมุ่งเน้นการสร้างทักษะที่จำเป็นแก่ผู้เรียนและสร้างแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ ซึ่งเป็นทั้งแรงขับและเครื่องมือที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยมีรายละเอียดดังนี้

- Reading (การอ่าน) เป็นทักษะที่ควรฝึกฝนให้เกิดกับผู้เรียน เพราะการอ่านคือการเปิดโลกทัศน์ เปิดความคิด และสามารถสร้างแรงบันดาลใจได้อย่างมหาศาล
- การเขียน (Writing) เป็นทักษะที่ช่วยฝึกกระบวนการคิด การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการสรุปความ และยังเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึก และความคิดผ่านตัวอักษร
- คณิตศาสตร์ (Arithmetic) เป็นทักษะการคำนวณ รู้จักใช้ตรรกะ มีเหตุผล ซึ่งจะทำให้เกิดความคิดเชื่อมโยงเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ
- การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) เป็นทักษะที่ช่วยในการวิพากษ์สิ่งต่างๆ ที่มากระทบ เนื่องด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศมากมายมหาศาล การเสพข้อมูลจึงต้องอาศัยการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อประกอบการคิดและตัดสินใจบนความถูกต้อง แม่นยำ และน่าเชื่อถือมากที่สุด

- การสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นทักษะที่ทำให้โลกเกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงด้วยแรงบันดาลใจของความคิดสร้างสรรค์ การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์

- การร่วมมือ (Collaboration) เป็นทักษะของการทำงานเป็นทีม มีลักษณะเป็นเครือข่าย เนื่องด้วยคนยุคใหม่มีศักยภาพทั้งจากภายในตนเองและผลกระทบของเทคโนโลยี ทำให้การนำความพิเศษของบุคคลต่างๆ มาร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ให้กับโลก

- การสื่อสาร (Communication) เป็นทักษะที่ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานของมนุษย์ในการสื่อความรู้สึก ความคิดสู่บุคคลอื่นได้

การสอนของครูมืออาชีพจึงปรับเปลี่ยนจากเดิมคือเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้มาสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน สามารถส่งเสริมและสร้างแรงบันดาลใจใฝ่เรียนรู้ ทั้งนี้สิ่งที่ครูสอนคือทักษะที่จำเป็นแก่ผู้เรียนเพื่อใช้ในการสืบเสาะหาความรู้ และต่อยอดสู่การพัฒนาตนเองอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งเครื่องมือด้านการคิด การใช้ชีวิต การสื่อสาร และการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุขในกระแสสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะการปฏิรูปตนเอง

การเรียนการสอนในยุคดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างทั้งสภาพสังคม การเรียนรู้ วิธีการคิด และการดำรงชีวิตที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น บทความนี้จึงขอเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปตนเองเพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งสรุปเป็นประเด็นไว้คร่าวๆ ดังนี้

1. หลงใหลใคร่รู้ด้านการเรียนการสอน การพยายามพัฒนาตนเองด้านศาสตร์และศิลป์การสอนจะทำให้ครูอยู่ในบรรยากาศของความเป็นวิชาการอย่างสม่ำเสมอ ชอบอ่าน ชอบคิด ชอบเขียน ชอบพูด และชอบนำความรู้และสิ่งต่างๆ ที่ได้รับมาปรับใช้ในห้องเรียน หมั่นทบทวนความรู้และท้าววิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนจะทำให้ครูรู้สึกหลงใหลใคร่รู้สิ่งต่างๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน

2. รักและยุติธรรมกับผู้เรียน ความรักมักจะทำให้คนเรียนรู้ที่จะให้อย่างบริสุทธิ์ใจ ปราศจากอคติครอบงำ การแสดงความรักกับผู้เรียนทำได้ง่ายๆ เช่น การลูบหัว การตบไหล่เบาๆ การยิ้ม การใส่คำพูดเชิงบวก การชมเชย นอกจากมีความรักแล้วยังต้อง

ยุติธรรมกับผู้เรียนทุกคน ฝึกรมองโลกในแง่บวกและต้องมีความเชื่อเป็นพื้นฐานว่าผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพและพร้อมที่จะพัฒนาได้ ทั้งนี้ตามแต่ศักยภาพความแตกต่างของแต่ละบุคคล

3. รักรการสอนและพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา การเรียนรู้ให้เท่าทันกับผู้เรียนยุคใหม่ต้องใส่ใจคุณภาพการสอน รู้จักสืบเสาะค้นคว้าหาความรู้ เทคนิค วิธีการใหม่ๆ มาปรับใช้ในชั้นเรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสนุกกับกิจกรรมและผู้สอนยังได้นำความรู้ใหม่มาทดลองใช้เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน

4. ทำความเข้าใจปรัชญาการศึกษา เมื่อมองเห็นปรัชญาก็จะเข้าใจเป้าหมายและวิธีการที่จะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน เช่น หลักสูตรการศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญต่อการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน

5. เปลี่ยนความคิด ปรับความเชื่อว่าการศึกษาที่ดีเริ่มจากคุณภาพครู ครูเท่านั้นคือที่เปลี่ยนโลก เปลี่ยนสังคมโดยรวมให้ดีขึ้น เพราะครูคือวิศวกรทางสังคมที่วางรากฐานให้กับสังคมทั้งปัจจุบันและอนาคต หากรากฐานไม่ดีแล้วย่อมนำไปสู่ความเสื่อมในที่สุด

6. เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ เช่น การอบรม การสัมมนา การประชุมวิชาการ การเขียนบทความวิชาการ การสื่อสารผ่านเครือข่าย การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับแวดวงวิชาชีพครู และที่สำคัญพยายามลดงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เพื่อที่จะได้มีเวลาอยู่กับชั้นเรียนและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อของผู้เรียนให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้นมุ่งปรับความคิดของผู้สอนให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนการสอน มุ่งพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อนำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน ซึ่งการปฏิรูปตนเองสู่การเป็นครูมืออาชีพเริ่มจากสิ่งที่ทำได้ด้วยตนเองและปฏิบัติแบบเรียบง่าย ขอเพียงมุ่งมั่นและใส่ใจที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรการศึกษา การออกแบบและพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล กลไกการปฏิรูปตนเองทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้เริ่มที่การปรับความคิดของครูและลงมือปฏิบัติที่ห้องเรียน โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมไม่จำเป็นการอ่าน การเขียน การคำนวณ การคิดแก้ปัญหา การร่วมมือกันทำงานผ่านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ประสาธน์ เนิ่งเฉลิม. 2558. การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. 2555. วิธีการสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. 2553. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Feldman, R.S. 2008. **Understanding psychology**. 8th ed. New York: McGraw-Hill.
- Nuangchalem, P. and Prachagool, V. 2010. "Promoting transformative learning of preservice teachers through contemplative practices". **Asian Social Science**. 6(1): 95-99.
- Strong, M. 2011. **The highly qualified teacher: What is teacher quality and how do we measure it?** New York: Teachers College Press.